

To forskellige Sandøsund stempler på ét brev

av *Ton Steenbakkers*

(oversatt av Erling Berger)

Om min samling, generelt

Gennem mange år har jeg beskæftiget mig med at samle ufrankerede brev, sendt fra Holland til Norge. Via hjælp fra inden- og udenlandsk litteratur og en brevveksling med C.Muys i Haag er min viden om emnet hurtigt vokset. For et par år siden grundlagde jeg en udstillings-samling. Da denne var klar, viste det sig, at Cl. Delbeke fra Belgien var villig til at kontrollere mine fortolkninger med et kritisk blik.

Samlingen blev i september 2007 sendt til en udstilling, som blev afholdt i anledning af 30-års jubilæet i min lokale forening, "De Helm" i Helmond. Titlen var „Postverzending van Nederland naar Noorwegen 1835-1869". Jury'ens bemærkninger var, at jeg skulle skrive på engelsk og tilpasse mig udstillings-reglementerne. Således formindskede jeg alle foto-kopier til de foreskrevne 80%

I november 2007 blev samlingen udstillet i Veldhoven under titlen „Stampless mail from The Netherlands to Norway 1835-1869". Selvom udstillingen gik godt, var jeg ikke helt tilfreds med brevenes beskrivelse. Ved hjælp af Norsk Posthistorisk Selskab, hvortil jeg i 2002 var blevet indbudt til at være medlem, kom jeg i kontakt med Erling Berger fra Danmark. Han har kigget min samling igennem, og gennem de sidste tre måneder har der været en livlig korrespondance via e-post angående brevene i min samling. Diskussionerne har resulteret i bemærkelsesværdige fund. Her skal der berettes om et af fundene, og i diverse publikationer vil der komme yderligere meldinger.

Om et meget sjældent brev i min samling

Som overskriften fortæller, så drejer det sig om **to forskellige Sandøsund stempler på ét brev**, som er sendt d.19. maj 1868 fra De Lemmer (NL) til Arendal i Norge.

Som entré-stempel til Det nordtyske Forbund ser vi EMMERICH/OBERHAUSEN, som er sat i post-kupéen i toget på denne strækning. Turen gik videre via Hamborg til Kiel med ankomst 21. maj. Her skulle enten det tyske postvæsen eller det danske personale på postbåden Korsør-Kiel afgøre, hvilket norsk postdampskib, som skulle befordre brevet til Christiania. Første „norske" afgang fra Kiel var d.24 maj med ankomst d.26.

Der var to afgang om ugen fra København. Der var en gunstig afgang d.23.maj med ankomst d.24. Eftersom den rene rejsetid fra Kiel til København var ti timer, sigtede man efter afgang d.23. maj fra København. Turen tog ca. syv timer til Korsør og yderligere tre timer med toget til København, hvor „Exellencen Toll" skulle modtage brevet. Dette dampskib har i tidens løb været i besiddelse af type 6 og type 8 af Sandøsund-stemplet, som på trods af navnet udelukkende blev benyttet på dampskibe.

Postekspeditøren på „Excellensen Toll" forsøgte at stemple brevet med Sandøsund type 6 d.24.maj med et dårligt resultat. Derfor forsøgte han sig med sit nye stempel af type 8. Dette resulterede i et læsbart aftryk.

Først et par bemærkninger om denne dato, 24.maj

Geir Kaasa har skrevet en artikel om Sandøsund-stemplerne i Nordia kataloget 1989, som er gengivet i jubilæums-bogen fra NPS i 2002: „Fra Svinesund til Haparanda". Desuden

cirkulerer der en foto-kopi af Geir Kaasas tilsvarende udstillings-samling. (Denne er kommet i omløb fra boet efter Børge Lundh). Her er et uddrag fra disse tre kilder:

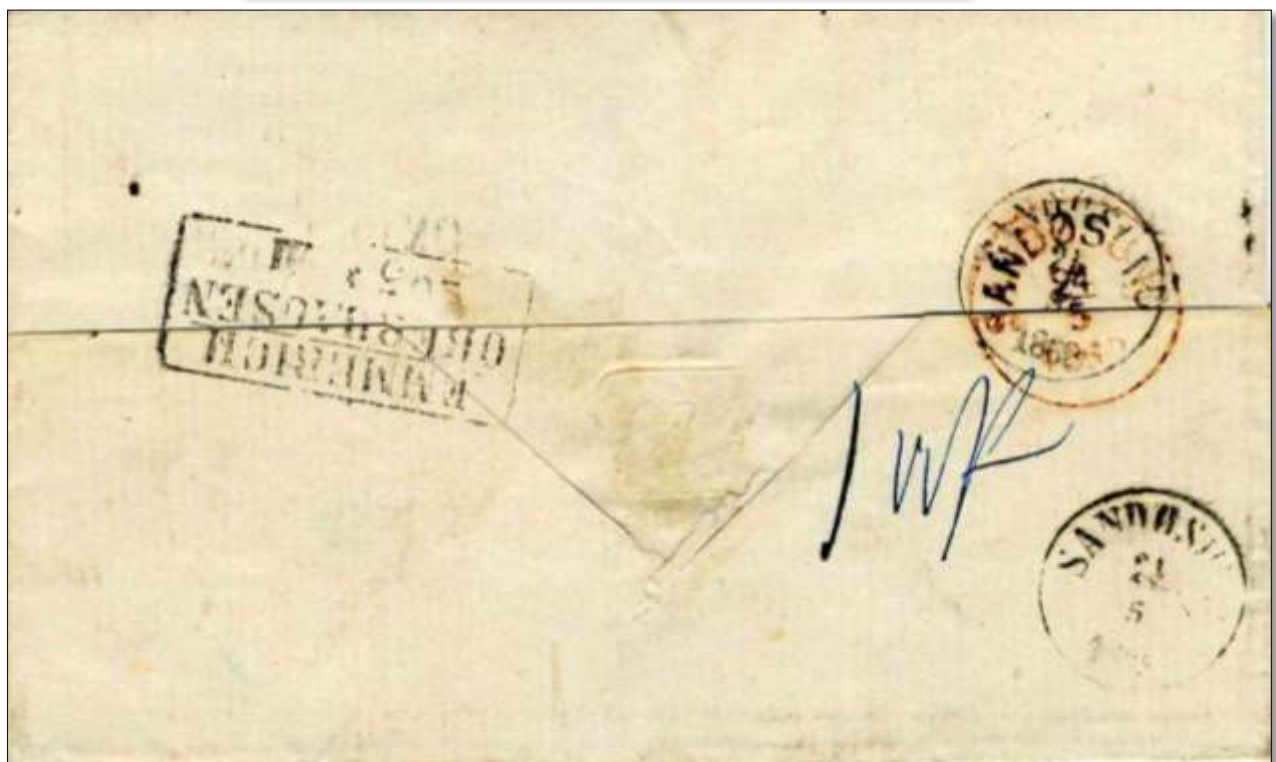
Data om SANDØSUND hånd-stempler		Type 8 afleveret
Jub.-bogen 'Fra Svinesund til Haparanda'	Artikel i Nordia 1989 kataloget	
Side 44	Side 103	4 maj 1868
Side 45	Side 104	23 juni 1868
	Side 105	27 april 1868
Geir Kaasas udstillings samling		
Side 1 af Ramme V		27 april 1868
Senere i Ramme V		23 juni 1868

Dette brev beviser at d.23. juni 1868 ikke kan være korrekt som dato for aflevering.

Nu et par bemærkninger angående 1868

Edv. Hannevig, som var den første, der skrev om disse stempler, skønnede, at type 6 ikke var at finde anvendt i året 1868. Han havde ikke set aftryk fra årene 1868 og 1869. Type 6 er åbenbart gået ud af brug i løbet af 1868 på grund af de dårlige aftryk. Vi kan ikke sige noget om 1870.

Et brev er sandsynligvis unikt, hvis det er stemplet med to forskellige typer af Sandøsund.

Forsiden

Stempel:

- DE LEMMER/takje (m/ gren) 19 MEI 68. (Rød. Vellinga 47. Siden maj 1865.)

Påtegninger:

- 3 i blå er nordtysk: Nederlandsk og tysk porto tilsammen 3 Sgr.

- Rød kridt 16 er fra Lübeck eller Norge. Grå blyant 16 is norsk.

- At betale norsk porto siden 16.4.1868: **16 Sk.Sp.**

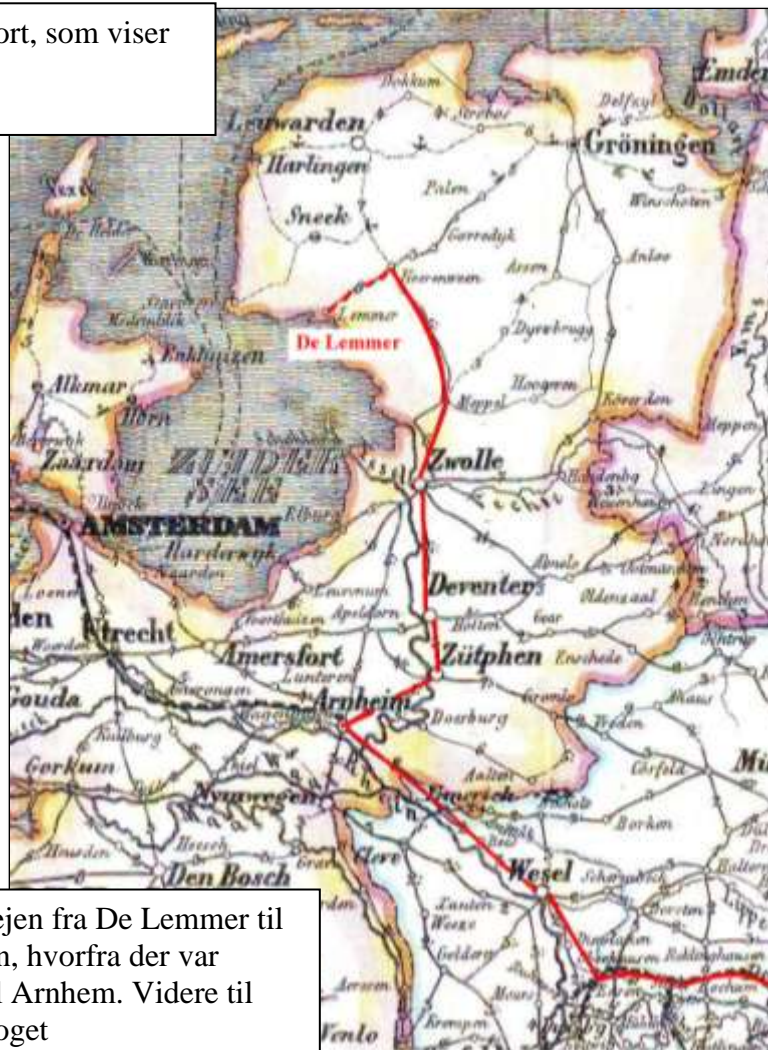
Bagsiden:

- Vi ser **1 a.P** (i blå blæk), som betyder ‘an Preussen’. Dette havde til formål at vise, hvor stor den hollandske porto-andel var. Det kunne være vanskeligt for tyske postfolk ved den tysk/danske grænse at huske, hvad portoen var for den del af turen, inden brevet nåede Tyskland fra f.eks. Holland, Frankrig, Belgien, Schweiz eller endnu længere fra.

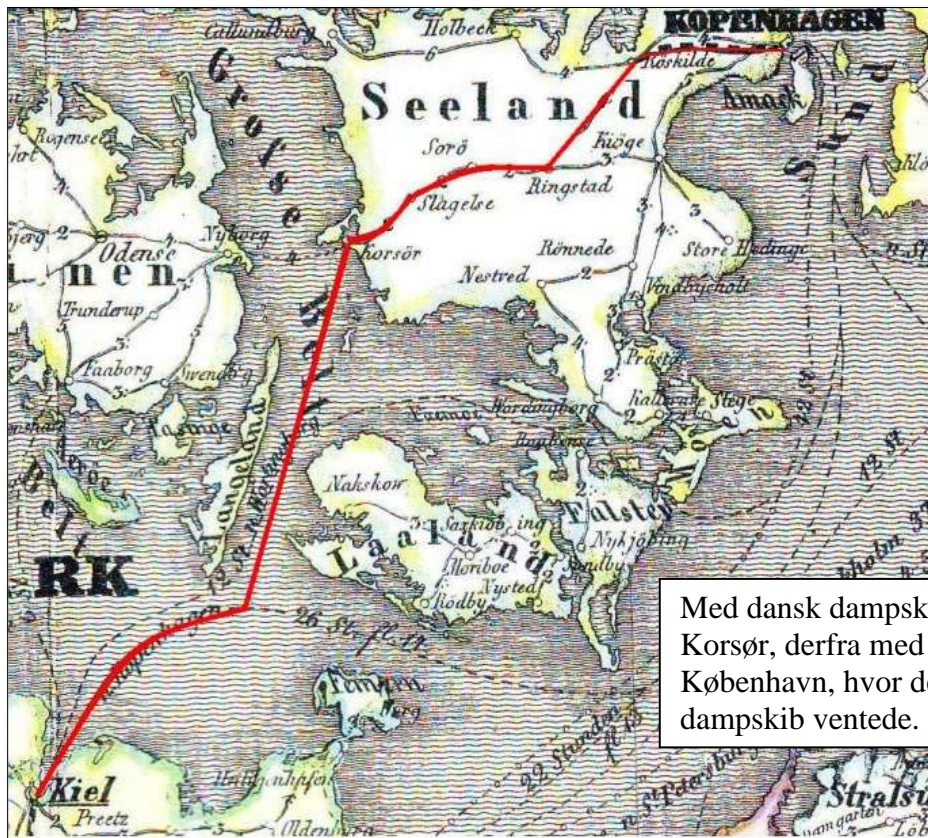
Stempler:

- EMMERICH OBERHAUSEN 20 5 III. Togstempel. Entréstempel.
- SANDØSUND 24/5 1868. Rød siden 1868. Type 8, i brug fra 27.4.1868 til 30.10.1870. (Der består 9 typer, brugt mellem 1852 og 1870). I begyndelsen i sort.
- SANDØSUND 24/5 1868 sort. Type 6, i brug fra 5.4.1866 til 1870. Sjælden eller unik i 1868.

Her er et par landkort, som viser noget af turen

Ad landevejen fra De Lemmer til Heerenvveen, hvorfra der var jernbane til Arnhem. Videre til Kiel med toget

Med dansk dampskib fra Kiel til Korsør, derfra med tog til København, hvor det norske dampskib ventede.